

Ady-ligettől a Dunáig

Művelődési gondok egy sokarcú kerületben

Fővárosunk legtöbb kerülete őriz valamilyen, története során kialakult, *sajátosan egységes jelleget* — a lakosságának a cserélődését előidéző szanalások és nagyszabású lakótelep-építkezések ellenére. Nem mondhatjuk ezt a II. kerületről, mert *ilyen jellege sohasem volt*. Hozzá tartozik a tulajdonképpeni Vízi város, a budai Margit-hídfő cityszerű környéke, ódon hangulatú mellékutcáival ugyanúgy, mint a Rózsadombon és a szomszédos lejtőkön épült villanegyedek. De ezeknek többszedségében már a főváros egyik legkiterjedtebb zöldövezete húzódik, ahol lépcsőnyire a villamosmegállótól szarvas íramlik, esetleg vadkan csörtet Mátyás király hajdani vadaskertjének területén. És még csak a Húvösvölgyön túl kezdődnek a voltaképpeni kertvárosok: Remete, Budaliget, Ady-liget — s a több dombon elterpeszkedő, helyenként még jócskán falusias jellegű Pesthidegkút...

Magasabb végzettség

A kerület 36,6 négyzetkilométernyi területének alig 36 százaléka beépített, átlagos népsűrűsége négyzetkilométerenként alig éri el a 2700-at. De még így is százezernél több a lakosa, s ezeknek csaknem a fele a belső, sűrűn lakott övezetben él. Majdnem ugyanennyien lakják a pasaréti, rózsadombi stb. villanegyedeket, s a lakosság 12 százaléka jut a tulajdonképpeni kertvárosra — ez is egy kisebb vidéki város lélekszáma. A kerület talán a főváros legkevésbé ipari jellegű közigazgatási egysége: egyetlen nagyüzeme a Ganz Villamosági Művek, van ellenben mintegy húsz kutatóintézet. Részben ebből, részben a lakások minőségéből következik, hogy szemben az összbudapesti statisztikával — amely szerint kétannyi a fizikai dolgozó, mint a szellemi —, e kerületben arányuk egy az egyhez — *s lényegesen magasabb a lakosság iskolai végzettsége is a fővárosi átlagnál*.

Ugyanakkor e nagy kiterjedésű területnek *nincs egyetlen színháza, hangversenyterme sem*; a főváros száznál több moziójából pedig csak három jutott ide, akár a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár egységeiből. A kerület közművelődési helyzete tehát nem mondható éppen rózsásnak.

Mindebből következik, hogy kulturális életében a szokásosnál is nagyobb szerep hárul a művelődési otthonokra. Erről beszélgettünk *Legény Miklósnéval*, a kerületi tanács művelődési otthonainak igazgatójával.

— Hálózatunk nagyjából igyekszik megfelelni a települési viszonyoknak, a profil kialakításánál a sajátos helyi igényekhez alkalmazkodik — mondotta. — Egyetlen központi intézmény ennek aligha tudna megfelelni, így a feladatok megoszlanak. Szilfa utcai *Ságvári Endre Művelődési Otthonunk* például főként a nyugdíjasokra épít, mert belőlük egyre több lesz Pasarétnak azon a részén. Ott működik a több mint százéves *Budai Dalárda*, de — minthogy igény volt rá — *német nyelvű óvodát* is létesítettünk. S hasonló elvek alapján szervezi programját a hálózat többi intézménye is.

„A térkép szélén”

A személyes tapasztalatszerzést a legkülsőbb részeken kezdem, a hidegkúti, Dimitrov úti *Petőfi Sándor Művelődési Otthonban*.

— Nem könnyű a dolgunk itt, a „térkép szélén” — jelenti ki az intézmény vezetője, *Fülöp Zoltán*, aki néhány éve a régészeti pályát cserélte fel a népművelőivel. — *Hivatalosan fővárosi intézmény vagyunk, de gyakorlatunkat inkább a vidéken bevált módszerekkel kell folytatnunk*. Egyik fő problémánk: az ifjúság. A kezdeti garázdálkodásokat megszüntettük; bevezettük a klubtagságot, a rend fenntartását magukra a fiatalokra bíztuk. Az ifjúságot valóban érdeklő programokat dolgoztunk ki, bevontuk őket a társadalmi vezetőségbe. *Ma már két, jól működő ifjúsági klubunk is van*. Segítjük a környék két általános iskolájának különféle szakköreit; közös helytörténelmi kutatásaink eredményeként márciusban kiállítás nyitunk a *húvösvölgyi Nagyrét szerepéről a magyar munkásmozgalomban*. Nyári idegen nyelvű napközinkben tavaly csaknem ezer gyerek tanult orosz, angolt, németet, franciát. Hozzánk készül költözni a IX. kerületi csillagász szakkör; obszervatóriumot terveznek ide a dombra, csak téglát kérnek hozzá. Telenként jégpályával várjuk a fiatalokat, nyáron árnyas kert-helyiséggel. Létrehoztuk számukra az *ijákszakkört*...

Az intézmény másik fontos bázisrétege: a környező kertváros nyugdíjasai.

Keller Ferenc, aki egyúttal a körzet tanácstagja is, képviseli őket másodmágával a társadalmi vezetőségben. Egyre többet vonzanak közülük és mozdítanak ki az otthonülésből a művelődési otthon *kiskertművelő szakkörének gyakorlati foglalkozásai*, no meg az idősebbeknek való klubélet különféle formái.

Fiatalok paradicsoma

A „végeken” tehát *okos rétegpolitikát* folytatnak, egyformán otthon nyújtva fiatalnak-öregnek. A kerület belső peremén viszont a *Vízvárosi Pinceklub* egyértelműen az ifjúságé. Egy hét végi estén látogattam oda, s a harsogó beat-től alig értettem a klubvezető, *Lukácskó Sándorné* szavait. De minden arra vall, hogy ez a tapasztalt, a fiatalokkal jól szót értő népművelő komoly eredményeket ért el a klub 1970-ben történt megnyitása óta. A miniatűr színpaddal és galériával rendelkező, alig száz négyzetméternyi térség a *hét minden napján megtelik*. Ez az otthona az irodalmi alkotásokat énekkel-zenével népszerűsítő *Kalácska együttesnek*, s az ugyancsak már országosan feltűnt *Vízvárosi Pinceszínháznak*, mindinkább műhelyvé válik tehát az irodalmi, zenei és képzőművészeti nevelésnek — ugyancsak népszerűek *politikai vitafórumai* is. A környékbeli diákok és ifjúmunkások táncos szórakozási igényeit az azonos épületben működő *Budai Táncklub* elégíti ki, amelynek egyébként fő profilja a mozgáskultúra fejlesztése; falai között művészi tornát, balettet oktatnak, s van külön társastáncklub is.

A múlt év végén avatták a *Marcibányi téri Ifjúsági és Úttörőházat*, az újpesti után a főváros második, ilyen jellegű intézményét. Vezetője, *Lőrincz Judit* jogos büszkeséggel mutatja meg a 18 milliós beruházással létesített intézményt,

amelyben a 400 férőhelyes színháztermen kívül külön épületszárnyak — népművelői szaknyelven: övezetek — szolgálják az ismeretterjesztés, a szakköri és a klubélet, a kiállítások, a tánc — tehát a *korszerű, kiscsoportos népművelés céljait*. E napokban nyílt meg a Szabó Ervin Könyvtár 6000 kötetes, új gyermek- és ifjúsági könyvtára. Kisiskolástól a 30 évesekig minden rendű-rétegű fiatal megtalálhatja itt az öt érdeklő művelődési, szórakozási formát. Ide költöztették át a többi, kisebb kerületi intézményt már „kinőtt” együtteseket, így a pasaréti *Juventus kórust*, a Kapás utcai *képzőművész és amatőrfilmes szakkört* stb. A ház új együttese lesz a *színjátszócsoporthoz* és a *batik- (textilfestő) szakkör*.

Akik mindenből kimaradnak

Örömről az új intézmény láttán mégsem zavartalan. Környéke szinte teljesen kiesik a közlekedési hálózatból — ezen talán a 49-es vagy a 11-es busz betétjárata segíthetne. Elgondolkodtatnak a ház körüli, a Ganz-gyár kezelésében levő, kiterjedt sportpályák. Ha valahol, úgy — bizonyos megegyezés alapján — *itt nyílt volna először lehetőség arra, hogy egy modern (még hozzá ifjúsági) művelődési intézményünk a testkultúra ápolását is szolgálja*, amire külföldön, például a Szovjetunióban nem egy példát láthatunk. S végül: e valóban szép kultúrpalota sem oldhatja meg a kerület közművelődését. Vannak ugyan vonzó otthonaik a fiataloknak, a nyugdíjasoknak — *de hol maradnak a dolgozók zömét kitevő, középkorú rétegek?*

Igaz, nem csupán II. kerületi probléma ez, hanem *országos gondja a közművelődésnek*. De megoldásának útját továbbra is, *mindenütt keresni kell*.

G. Szabó László